نووسین وەکو ئامرازێك بۆ مانەوەی مێژوو و شارستانیەتی مرۆڤ. نووسینی: هەرمان جەعفەر

مرۆڤ زۆربەی کات خەون بە جیهان و ژیانێکی باشتر دەبینێت، خەونەکانیش هەمیشە نابن بە ڕاستی، بەڵام دەکرێت جیهان و ژیان بە نووسین ڕازاوەتر و بەرجەستەتر بکەین.

نووسینیش، لە یەك وشە دەستپێدەکات و گەردوونێکی بێ کۆتاییشە. نووسین ئەو جیهانیە، کە جیا لە جیهانەکانی تر بە ئارامی دەتوانین بەهۆیەوە هەست و بۆچوونەکانمان دەرببڕین و بە ڕیزکردنی وشەکان بپەرژێینە سەر ویست و خولیاکانمان و بە ڕاستگۆیی بەخۆمان و دەورووبەرمان بڵێین ئێمە کێین؟ چیمان دەوێت؟ دەمانەوێت ببین بە چی؟

بەپێی توێژینەوەیەکی ڕێکخراوی یونسکۆ ساڵانە لە جیهان 2.2 ملیۆن پەرتووك بڵاودەکرێنەوە، بڵاوکردنەوەی ئەو ژمارە زۆرەی پەرتووك لە لایەك، لە لایەکەی تریش چەندان توێژینەوە و وتار و پەرتووکی ئەلیکترۆنی بڵاودەکرێنەوە، بە هەبوونی ئەو ژمارە زۆرە پێوسیتیەکی وەها بۆ نووسین دەمێنێتەوە؟ ئەمە ئەو پرسیارەیە دەکرێت ئاراستە بێت بەو کەسانەی دەیانەوێت بنووسن.

نووسین ئەو بەهرەیەی مرۆڤە تیایدا نووسەر دەتوانێت مەبەستەکان بخاتەڕوو، ئەمە لە بری ئەوەی نووسین تەنیا گێڕانەوە وا بێت. لە نووسین دەبێت نووسەر ئەوەی لەیاد بێت لە جیاتی ئەوەی شتەکانی بۆ خوێنەر بدات، ڕووداوە نووسراوەکانی نیشان بدات.

کاتیەتی لەسەر کێشەکان بدوێین، لێکەوتە و چارەسەرەکانیان، نەوەك گوێگر و خوێنەری ئەوە بین کامە کەسایەتی چی پێشیووە کە لە ئاهەنگێک بووە. هەر کاتێك دەستبکەین بە نووسین دەربارەی ئەو شتانەی لە ئەزموونی ژیانمان فێربووین، دەردەکەوێت ئەوانەی ئەو ئەزموونە نوسراوانە دەخوێننەوە ئاسانتر لە قورسی هەنگاوی سەرەتا و دەستپێکی هەر کارێك تێدەگەن و زیرەکانەتر دەستبەکاردەکەن.

نووسین و نووسەرەکان بەهۆی نووسینەکانیان تاریکیەکانی ژیان لادەبەن، ئازار دەگۆڕن بە خۆشی، بێ هیوایی، لە نەبوون بونیاد

دەنێن، شکست و دۆڕان دەگۆڕن بۆ هیوا و سەرکەووتن.

لە نووسین، بیرۆکەی نوێ لە دایک دەبن، وەك ئەوەی نووسەر هاوسەرگیری لەگەڵ نووسین کردبێت، لەگەڵ بەردەوامیی نووسین کۆرپەلەی نوێ دێنە ژیان، ئەو کۆرپەلانە پێکدێن لە بیرۆکەی نوێ. هەر کاتێك مر□ق بیرۆکەی نوێی بۆ دروست ببن، بێگومان نوسەر دوێنێ، ئەمڕۆ و داهاتووشی خاوەن تایبەتمەندی خۆیان دەبن.

زیاتر لەوەش، مر□ق ل□ سروشتی بایۆلۆجی خۆی خەیاڵ و وێناکردنی هەیە، یەکێك لە ڕێگا کاریگەرەکانی بەرجەستەکردنی خەیاڵ لە ژیانی ڕاستەقینە بە نووسینی خەیاڵی خەیاڵگەیە. خەیاڵکردنی مر□ق ب□ هەژمارن، بە هۆی نووسینەوەیان دەبنە بیرۆکەی ڕوون و داواکاری ژیرانە.

ئەوەی نووسین لە مێژووی مرۆڤایەتی گۆڕیوویەتی بێ پێشینە بووە، هەربۆیەش هەمیشە پێنووس بە شمشێر چوێندراوە، پێنووس هێمایەك بووە بۆ هێز و دەسەڵات.

کاتێك دەنووسین ، دەمانەوێت مێژوو، فەرهەنگ و جوانی ژیان بە زیندوویی به□یلینەوە، تەنانەت ئەگەر نوسین نەبووایە نەوەی تازەی موسڵمانانەکان لە ئاواز و دێرەکانی قورئان بێ بەش دەبوون، کریستیانەکان بێ ئاگا دەبوون لە دواین ژەمی عیسا و جووەکانیش لە پەنا دیواری ڕۆژئاوای ئۆرشەلیم نزایان نەدەکرد و هیچ زانیاریان لەسەر ئاینەکەیان نەدەبوو.

کاتێک دەنوسین بە دەورووبەرمان دەڵێین ئێمەش هەین، بیردەکەینەوە و دەنگمان هەیە. ڕۆژ هەمیشە لە خۆرهەڵاتەوە هەڵدێت، کەوایە بەیانیەك هەردێت پێش هەمووان بەئاگا بێینەوە و ڕۆژەکە ببیت بە هی ئێمە. دەنگی نووسراومان ببیستن و دێر بە دێری بخوێننەوە.

گرنگ نیە کێ نووسینی دایهێناوە، گرنگ ئەوەیە یەکێکە لە دیارە بەنرخەکان لە مێژووی مرۆڤایەتی. بەهۆی نووسین نەوە دوای نەوە لە پەروەردە و فێرکردن و گواستنەوەی زانیاریەکان بەردەوام بوون.

لە هیچ ساتێکی تەمەن هێندەی ئەو کاتەی دەنووسن مرۆڤەکان لەگەڵ خۆیان ڕاستگۆ نین، چونکە گوناهبار نابین لەسەر خەیاڵ و بیرکردنەوەکانمان، ئاواش بەبێ ترس و بە ڕاستگۆیی هەست و ناخمان بۆ جیهانی دەرەوە دەکەینەوە. لە کاتی نووسین باوەڕێك هەیە لە ناخ و دەروونمان هیچ سزایەك و نەنگیەك نیە لەو دەنگە نووسراوەی

ناخمان کە بە نووسین هاتەتە بوون.

وێڕای ئەوەش، نووسین وەکو ئامرازێك بە زیندووماندنەوەی بیرەکەی کەسانی بلیمەت و بەهرەمەند لە نێو کۆمەڵگاکان پێویستی بە بەکرداریی کردن هەیە. ئەو کەسانەی دەنووسن دەبێت بزانن چۆن نووسینەکانیان دەبنە هۆی پێشکەوتنی کۆمەڵگە و تاکەکانی ئەو کۆمەڵگەیەی تیایدا دەژین. مەرجە نووسەر خۆی لە کۆمەڵگە و فەرهەنگی نەتەوەکەی جیانەکاتەوە و شتی نوێ و سوودبەخش بە ئاخێوەرانی زمانەکەی بگەیەنێت.

لە ڕووی مێژووییەوە، پێش ئەوەی مرۆڤ فێربێت بنووسێت، سەدان هەزار ساڵ قسەیان دەکرد، پێکهاتەی زمانەکان بە رووداوێک یان نەخشێکی پێتایی بە تەواویی لەناودەچوو، هەر بۆیەش ئەگەر دەستنووسێك لەو کاتانەوە مابێتەوە بێتە بەهایەک بە ئەوانەی جێنشینی ئێستای جوگرافیەکەی ئەوان، هەروەك بێوۆلف بە ئینگلیزەکان و گلگامێش بە سۆمەریەکان و تەنانەت مەم و زینی ئەحمەدی خانیش بە ئەمەی کورد بێتە سەرمایەیەکی مێژوویی.

لە سەردەمی نوێگەریدا، نووسین ئامرازێکی کاریگەرە بۆ گفتوگۆکردن لەنێوان تاکەکانی کۆمەڵگە، نووسین زیاتر لە قسەکردن بۆ گفتوگۆکردن و ڕاگۆڕینەوە لە نێوان تاکەکان، تەنانەت پیرۆزبایی کردنی بۆنە ئاینی و نەتەوەیەکانیش بەکاردەهێندرێت. کەسایەتیەکان بە گوێڕەی توانای نووسین و کاریگەری نووسینەکانیان هەڵدەسەنگیندرێن، زیرەکی و لێهاتووی کەسەکان لەسەر ڕووپەڕی کاغەزەکان ڕەنگدەداتەوە.

نووسین هەر پەیوەندیدار نیە بە کەسانی نێو ئەکادیما و خوێندەواران، بەڵکو ئامرازێکە بۆ هەموو تاکەکان، هەر لە نووسینی ئیمەیلەکەوە تا دەگاتە نووسینی کتێبێك ئێمە ڕۆژانە پێویستیمان بەوەیە بنووسین، تا خۆمان بە کۆمەڵگە و جیهان بناسێنین و چۆنیەتی بیرکردنەوە و تێڕوانینمان بە ژیان بخەینە ڕوو.

لە هەمووی گرنگتر بۆ ئەو کەسەی دەنووسێت ئەوەیە ناچار دەبێت تاوەکو زیاتر بخوێنێتەوە، لەگەڵ بەرەوپێشچوونی توانای نووسینی کەسەکان پێداویستی فێربوونی زمانی نوێ و ناسینی زمان و فەرهەنگی نەتەوەکانی تریش زیاتردەبێت، ئەمەش وادەکات شێوازی ژیانی نوێ، بیرۆکەی نوێ و چۆنیەتی بەرەوپێش بردنی ژیان و کۆمەڵگەش لە ڕوانگەی جیاوازەوە بێتە نێو فەرهەنگی نەتەوە و کۆمەڵگەی نووسیار.

سەرەڕای هەموو ئەمانەش، نووسین یەکێکە لە هەکارەکاریگەرەکان تاوەکو بتوانرێت ئامانجی پشت نووسینی کەسانی تربخوێنیدرێنەوە و مانا لە دێی نوسەر هەڵبهێنرێتە دەرەوە.